

תוכן עניינים

מבוא- עמ' 3

1. סקירת ספרות

1.1 מתבגרים ומוזיקה- עמ' 4

1.1.1 בני נוער כתת תרבות- עמ' 4

1.1.2 תפקידי המוזיקה בחייהם של מתבגרים- עמ' 5

1.2 הקשר בין טעמים מוזיקליים לתכונות אישיות- עמ' 7

1.3 המוזיקה המזרחית מ"תת תרבות" אל המרכז- עמ' 8

2. מתודולוגיה

2.1 שיטת המחקר- עמ' 11

2.2 אוכלוסיית המחקר- עמ' 11

2.3 כלי המחקר- עמ' 11

2.4 הליך המחקר- עמ' 12

2.5 מגבלות המחקר- עמ' 12

3. ממצאים

3.1 הבחירה במוזיקה המזרחית- עמ' 13

3.2 שימושים במוזיקה המזרחית- עמ' 13

3.3 המוזיקה המזרחית כ"תת תרבות"- עמ' 16

3.4 היחס לסגנונות מוזיקליים אחרים- עמ' 17

3.5 "הזהות" של מאזיני מוזיקה מזרחית- עמ' 18

3.6 הקשר בין הטעם המוזיקלי של המתבגר לזה של הוריו- עמ' 19

3.7 בין מזרחיות למוזיקה מזרחית- עמ' 19

3.8 התנגדויות מצד החברה- עמ' 19

4. דיון- עמ' 21

רשימת מקורות- עמ' 25

נספחים- עמ' 28

מבוא

מוזיקה מהווה מימד חשוב עבור צעירים ובני-נוער, וממלאת פונקציות שונות, ביניהן גם יצירת קשרים חברתיים בחייהם של המתבגרים. כך, גם ההעדפות המוזיקליות של המתבגרים, הינן בעלות משמעות לתהליכים החברתיים אותם הם עוברים (Selfhout, Branje, Ter Bogt & Meeus, 2009). מחקר זה מבקש לבחון את העמדות של בני נוער ששומעים מוזיקה מזרחית בקשר לטעמים מוזיקליים אחרים באמצעות ראיונות עומק אישיים שייערכו ל-10 מתבגרים. סדרת ראיונות העומק אמורה לתת מידע לגבי העדפותיהם המוזיקליות של המתבגרים, מאפייני ההאזנה למוזיקה, הקשר בין דפוסי האזנה למוזיקה וסגנונה לבין תחושת השייכות החברתית של המתבגר, והיחס לסגנונות מוזיקליים אחרים. ההתמקדות בבני נוער שמאזינים למוזיקה "מזרחית" תאפשר גם לעמוד על האופן בו המתבגרים תופשים סגנון מוזיקה זה, אשר עבר שינויים רבים בסגנונו באופן התקבלותו בחברה הישראלית לאורך השנים, ואת עמדותיהם באשר לזהות הנלווית להאזנה לסגנון זה, תוך בחינת תפישתם את הקשר בין המוזיקה המזרחית לבין "מזרחיות".

שאלת המחקר בעבודה זו הינה: מה הם העמדות של בני נוער ששומעים מוזיקה מזרחית בקשר למוזיקה המזרחית ולטעמים מוזיקליים אחרים?

בפרק הראשון, אבצע סקירת ספרות באשר לגיל ההתבגרות באופן כללי ולתפקיד המוזיקה בחייהם של המתבגרים, באשר לטעמים מוזיקליים והקשר שלהם לשימושים במוזיקה ולתכונות אישיות, ובאשר למוזיקה המזרחית- מאפייניה, התפתחותה וקהל היעד שלה. בפרק השני אציג את שיטת המחקר אשר תשמש אותי במחקר זה ובפרקים השלישי והרביעי אציג את ממצאי המחקר ואת מסקנותיו.

1. סקירת ספרות

1.1 בני נוער ומוסיקה

1.1.1 בני הנוער כ"תת תרבות"

המושג "תת תרבות" כפי שאנו עוסקים בו כיום, נתבע לראשונה על ידי "אסכולת ברמינגהם", כאשר בעוד תיאוריות שונות התאפיינו בהתייחסות אליטיסטית ושמרנית כלפי התרבות הפופולארית המודרנית, חוקרי אסכולת ברמינגהם, הכירו בכך שהגישות השיפוטיות והפוסלות כלפי התרבות הפופולארית, כמו גם מחקרי ההשפעה המכאניים, אינם יכולים לשמש כלים מחקריים ותיאורטיים מספקים לבחינתן של צורות תרבותיות פופולאריות שונות ושל מהותן החברתית, וכי יש צורך בגישה אחרת. חוקרי אסכולת ברמינגהם ראו בתרבות הפופולארית המודרנית מושא חשוב ורלוונטי למחקר ופנו למחקר אתנוגרפי שהתמקד בעיקר בתת-תרבויות של צעירים (Clarke, Hall, Jefferson & Roberts, 1976).

"תת תרבות" היא חלק מהתרבות הגדולה ויש לה ערכים ונושאים שמייחדים אותה מהתרבות הגדולה. בני נוער, כקבוצה יכולים להיכלל תחת הגדרה כללית של "תת תרבות" המבטאת את הפערים ביניהם לבין הוריהם (Hebidge, 2008).

התפיסה של צרכני התרבות על פי אסכולת ברמינגהם היא תפיסה של אקטיביות ברמת הקבוצה, ברמת התרבות, לא אינדיבידואלים אשר סופגים את התרבות ומגיבים אליה בדרכים שונות, אלא צריכת תרבות כקבוצה אקטיבית שמנהלת אינטראקציה וזרימה דו-כיוונית אל מול התרבות השלטת. הבידוג (Hebidge, 2008) בספרו "תת תרבות-פאנק" מאמץ את התפיסה של אסכולת ברמינגהם ומנתח את תופעת התת-תרבויות אשר צמחו בבריטניה שלאחר מלחמת העולם השנייה. הוא מכנה תת תרבויות אלו בשם "תת תרבויות מרהיבות עין" ומנתח את הסיבות להיווצרותן, את הסימנים המייחדים אותן ומקורות ההשראה שלהן, את המיתוסים הקיימים בהן, את השפעתן על החברה, את הדרכים השונות להתנגדות ואת התגובות והיחס של ההגמוניה השלטת והתקשורת במרכז לתופעת התת-תרבויות. לטענתו, תת תרבות הפאנק אינה עומדת בציפיות החברה ומציבה אתגרים סימבוליים לסדר הסימבולי, כיצד היא מסמלת "רעש" והפרעה בסדרי עולם וכיצד סגנון הלבוש, המוסיקה, סגנון הריקוד, שמות הלהקות, העיתונות והערכים מייצגים כולם כאוס ומרד בתרבות השלטת- בהגמוניה.

אחד המאפיינים של תת תרבויות שהציג הבידוג (Hebidge, 2008) נוגעים להיברידיזציה- כאשר הטענה היא כי תת-התרבות לא רק מקבלת את תכניה ומשמעויותיה מן התקשורת ומערכת החינוך אלא גם משפיעה בעצמה על התקשורת ומשנה את התכנים והמשמעויות העוברים דרכה ומשנים